

# Kiriku Elu

Mai 1991

Eesti katoliiklaste häälekandja

5. (18.) number



## MAI

- k 1. JOOSEP TÖÖMEES, MÄLESTUSPÄEV  
Ap 15,1-6; Ps 122; Jh 15,1-8
- n 2. ATHANASIUS, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. MÄLESTUSPÄEV  
Ap 15,7-21; Ps 96; Jh 15,9-11
- r 3. APOSTLITE FILIPPUSE JA JAAKOBUSE PÜHA  
Kl 3,14-15.17.23-24; Ps 90; Mt 13,54-58
- l 4. Ap 16,1-10; Ps 100; Jh 15,18-21
- P 5. Ülestõusmiseaja VI pühapäev  
Ap 10,25-26.34-35.44-48; Ps 98; 1 Jh 4,7-10; Jh 15,9-17
- e 6. Ap 16,11-15; Ps 149; Jh 15,26-16,4a
- t 7. Ap 16,22-34; Ps 138; Jh 16,5-11
- k 8. Ap 17,15.22-18,1; Ps 148; Jh 16,12-15
- n 9. KRISTUSE TAEVASSEVÕTMISE SUURPÜHA  
Ap 1,1-11; Ps 47; Ef 1,17-23; Mt 16,15-20
- r 10. Ap 18,9-18; Ps 47; Jh 16,20-23a
- l 11. Ap 18,23-28; Ps 47; Jh 16,23-28
- P 12. Ülestõusmiseaja VII pühapäev  
Ap 1,15-17.20a.20c-26; Ps 103; 1 Jh 4,11-16; Jh 17,11b-19  
NEREUS JA ACHILLEUS, MÄRTRID; PANKRATIUS, MÄRTER
- e 13. Ap 19,1-8; Ps 68; Jh 16,29-33
- t 14. APOSTEL MATTIASE PÜHA  
Ap 1,15-17.20-26; Ps 113; Jh 15,9-17
- k 15. Ap 20,28-38; Ps 68; Jh 17,11b-19
- n 16. Ap 22,30. 23,6-11; Ps 16; Jh 17,20-26
- r 17. Ap 25,13-21; Ps 103; Jh 21,15-19
- l 18. JOHANNES I, PAAVST JA MÄRTER. MÄLESTUSPÄEV  
Ap 28,16-20.30-31; Ps 11; Jh 21,20-25  
Nelipühade eelõhtu missa: 1 Mo 11,1-9; Ps 104; Ro 8,22-27; Jh 7,37-39
- P 19. NELIPÜHAD. SUURPÜHA  
Ap 2,1-11; Ps 104; 1 Ko 12,3b-7. 12-13; Jh 20,19-23
- e 20. Tavalise liturgilise perioodi VII nädala esmaspäev  
BERNARDINUS SENNA'ST, PREESTER  
Si 1,1-10; Ps 93; Mk 9,14-29
- t 21. Si 2,1-13; Ps 37; Mk 9,30-37
- k 22. Si 4,12-22; Ps 119,165-175; Mk 9,38-40
- n 23. Si 5,1-10; Ps 1; Mk 9,41-50
- r 24. Si 6,5-17; Ps 119,12-35; Mk 10,1-12
- l 25. Si 17,1-13; Ps 103; Mk 10,13-16  
BEDA VENERABILIS, PREESTER JA KIRIKU DOKTOR; GREGORIUS VII, PAAVST;  
MARIA MAGDALENA DE' PAZZI, NEITSI
- P 26. PÜHIMA KOLMAINU SUURPÜHA  
2 Mo 4,32-34.39-40; Ps 33; Ro 8,14-17; Mt 28,16-20  
FILIPPO NERI, PREESTER. MÄLESTUSPÄEV
- e 27. Si 17,20-28; Ps 32; Mk 10,17-27  
AUGUSTINUS CANTEBURYST, PIISKOP
- t 28. Si 35,1-15; Ps 50; Mk 10,28-31
- k 29. Si 36,1-2a.5-6.13-19; Ps 79; Mk 10,32-45
- n 30. KRISTUSE PÜHIMA IHU JA VERE SUURPÜHA  
2 Mo 24,3-8; Ps 116; He 9,11.15; Mk 14,12-16.22-26
- r 31. PÜHIMA NEITSI MAARJA KÜLASKÄIGU PÜHA  
Sf 3,14-18a Ps Js 12,2-6; Lk 1,39-56.

## JUUNI

- l 1. JUSTINUS, MÄRTER. MÄLESTUSPÄEV  
Si 51, 17-27; Ps 19; Mk 11,27-33

Nädal enne Palmipuude püha, Suure paastu 5. pühapäeval, kõlas allpooltoodud mõtisklus Eesti Raadio saatesarjas «Hingevalgus». Vana sentents ütleb: sõnad kaovad, kuid kirjutatu jääb; seetõttu tasub ehk ka käesolev tekst avaldamist.

Saate taustheliks kasutas allakirjutanu Arvo Pärdi teost «Passio Domini nostri Iesu Christi secundum Ioannem». Kellel on võimalus seda helindit kuulata, selle jaoks on ära toodud ka vastavad tekstilõigud. Muusika ja tekst olid mõeldud teineteist tihedalt täiendama.

\*

*Responderunt ei iudaei: «Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, qui a filium Dei se fecit». Qum ergo audisset Pilatus sermonem, magis timuit ...*

Kuulata, kuulata seda sisemist sügavat ja valusat häält, mis sinuga räägib, kõneleb sinuga väljastpoolt sind. Sa mõtiskled, arvad et räägid iseendaga, kuid tunned, et see pole päris nii. Sinu mõtted pole kunagi ainult monoloog iseendaga. Sa räägid kellegagi, kes annab su tegudele hinnangu, laidab ja kiidab sind, õpetab sind, et sa saaksid ürga südame. Kuid sageli kahtled sa, kas Tema, keda sa pead oma Jumalaks, näeb sinu häid soove, kas ta ikka kuuleb sinu palveid? Sest sa tead oma kogemustest – mitte igaüks kes palub, ei saa, ja mitte igaüks kes otsib, ei leia.

Kuidas uskuda, et see, kes vaikuse ja usalduse hetkedel minuga räägib, on just Tema, Tema ise, ja et Ta just minu palveid kuulda võtab. Sa tunned, et oled iseendaga vastuolus, su süda tõmbub valust kokku – mina olen uskunud, mina olen avanud oma südame, olen rõõmistanud, et ma ei ole enam oma muredes nii piinavalt üksi. Kuid ei, vastuseks on tühjus. Sinu illusioonid varisevad põrmu, sinu lootused paremale tulevikule tuhmuvad, sa leiad end taas mõttetute, üle pea kasvanud argimurede rägastikust. Sinu loometöö ei liigu paigast; teiste inimeste mõistatus teeb sulle haiget – sina oled näinud vaeva, toonud nende ette näha oma töö, kuid nemad on vaadanud seda tülpinult ja ükskõikselt, justkui öeldes: «Mis on see kõik maailmamurede kõrval? Milleks sina, pisike inimene, näed vaeva. Tea, et siin maailmas ei muutu mitte midagi. Või arvad, et sina suudad maailma muuta?»

Ja sa jääd rippuma tühjuse kohale, jääd rippuma kauaks. Niisuguse kannatuse raskus on selles, et ta on kestav ega taandu hetkekski. Sa tunned, et see valu ei lähenda sind Jumalale, sest sa ei usalda Jumalat enam sedavõrd, et sõnandaksid teda appi kutsuda. Peagi ei saa sa enam millestki aru ja hakkad tegema etteheiteid: milleks, milleks niisugune määramatus? Oleks mul vähemalt valuski! Milleks Tema, kes ta ilmutab end kui hea ja õiglane, hoiab mind selles pilkses öös? Miks, miks ometi!

Lõpuks tunned sa, et lootus on kadunud; väsinud võitlemast iseendaga, mõistad, et oma jõuga ei suuda sa iseendast võitu saada. Ja sa vajud selg ees tumedasse sügavikku, su vaim loobub vastupanust ja jääb ootama halastamatut kokkupõrget kivise sügaviku põhjaga.

*«Consummatum est ...» Et inclinato capite tradidit spiritum.*

Sa oled leppinud oma kaotusega, sellega, et sinu psüühika põleb läbi ja et siin lõpeb sinu elutöö. Kuid äkki ... äkki tunned sa, et viimasel hetkel enne hävitavat kokkupõrget haarab sind tugev ja pehme käsi. Sul pole enam valus, vastupidi, sind haaranud pehme käe soojus sulatab üles sinu jäisest saatusest karestunud südame. Ning sa saad uued silmad. Nüüd näed sa, et kogu sinu senine lootus oli vaid egoism, kõrkus, mis end lootuse sildi all varjas. Nüüd hakkad sa nägema teisi inimese enda ümber, ja sulle pole enam oluline, et nemad märkaksid sinu tööd. Sa lihtsalt mõistad, et näed nendes eilset iseenast, kes ihkas teiste inimeste tunnustust, kes tahtis oma käega katsuda oma elutöö vilju, kes tahtis ise anda lõpliku hinnangu kõigele, mida oli teinud. Sa ei ole enam niisugune, sa ei saa enam olla niisugune, kes vaid teab ja on. Tead ja oled vaid selleks, et teenida. Sind ei huvita enam, kas sa oled õnnelik või mitte, sest sind on vallanud veendumus elada selle nimel, et teha õnnelikuks kõiki teisi – nii nagu sa ka ise endalegi märkamatult oled õnnelikuks saanud. Sa ei vaja enam käegakatsutavaid tulemusi, vaid tead, et kui ka sinu elutöö näitab oma vilju alles kolmsada aastat pärast sinu surma, pole sa elanud asjata. Nüüd mõistad sa, et kui palud Jumalalt midagi, ei anna ta sulle leiva asemel kivi, mis sulle kaugelt vaadates leivana paistis, või mürkmadu, mida sina angerjaks pidasid. Sina palusid head ja Tema andiski sulle, ainult mitte seda, mida sina oskasid paluda. Kas kahetsed seda nüüd, kui sulle on antud enamat? Tema ise on oma vaimus tulnud sinu sisse – mitte kui mingi üleloomulik vägi, vaid isik, Jumal on ka sinus inimeseks saanud.

«Mõista nüüd, et kõik on arm, kõik on Taevaisa armastuse otsene tulemus – kõik keerulisused, vasturääkivused, alandused, raskused, hinge hädad ja vajadused – kõik, sest nende läbi õpetab Jumala arm leplikkust. Kõik on arm, sest kõik on Jumala kingitus. Ning milline poleks ka meie elu iseloom ja ette tulevad ootamatused – armastavale südamele on kõik hea.»

«Ära lase end millestki segada; ära lase end millelgi hirmutada. Kõik on mõõduv. Ainult Jumal ei muutu. Kannatuse kaudu saavutad kõik. Kuid see, kellel on Jumal, leiab, et ta ei vaja enam midagi; Jumalast üksi on küllalt.»

*«Et resurrexit tertia die ... Miserere nostri domine. Amen.»*

isa Rein Õunapuu

*Tsitaaudid: püha Jeesuslapse Teresa Lisieux'st ja püha Jeeseuse Teresa Avilast.*

# Pühima neitsi Maarja pärispatuta saamise kongregatsiooni õed Eestis

1990. aasta detsembris külastas viis inimest Tartu katoliku kogudusest Kraliky kloostrit Tšehhimaal. Selles kloostri elavad Pühima neitsi Maarja pärispatuta saamise kongregatsiooni õed, nende hulgas ka kolm õde, kes on töötanud Eestimaal. Tartlaste reisirühma ühiste jõupingutuste tulemusel sai teoks alljärgnev intervjuu. Sulgudes olevad märkused pärinevad intervjuerijailt. Toimetus.

Oma ordust jutustab õde Salvatora:

Congregatio Sororum Immaculatae Conceptionis Beatae Mariae Virginis III Ordinis Sancti Francisci Assisiensis – nii kõlab meie kongregatsiooni ladinakeelne nimetus.

Meie ordupere tekkis eelmise sajandi keskel Tšehhoslovakkias Olomouci arhidiotsöosis. Tema algus oli lihtne ja tagasihoidlik. Ordu asutajaliikmeteks olid meie maa vagad neiud frantsiskaanelaste kolmandast ordust. Nad ühinesid, et oma palvete ja tööga teenida Jumalat noorte tütarlaste kasvatamisel.

Moraavias – Trebovi linnas – oli neidude grupi hinged õde Klara Rosina Willertova. Tütarlapsed alustasid ühist orduelut 1846. a. frantsiskaanelase isa Friedlandi juhendamisel. Viis aastat hiljem, 1851, ühinesid Prerovi linnas õde Marketa Anezka Belojoval ja Hiatsinta Frantsiska Brezinova preester Antonin Stepaniki juhatusel.

1856 ühendas Olomouci piiskop Rudolf Thysebaert mõlemad grupid ning paavst Pius IX kinnitas selle kongregatsiooni 9.12.1859.

Meie kongregatsioon tekkis ajal, kui neitsi Maarja avaldas ilmutustes suurt valu maailma pattude pärast, püüdes äratada inimkonda meeleparandusele ning lepitudele. 8.12.1854 kinnitati Neitsi Maarja pärispatuta saamise dogma.

Meie kongregatsiooni õdede eriülesandeks on neitsi Maarja juhatusel ja püha Franciscuse eeskujul järgida Kristust tema lepitushoovis ja armastuses. Seda ülesannet püüavad õed täita ordueluga, Kiriku ning ligimeste ohvrimeelse teenimise ja tööga noorte tütarlaste kasvatamisel. Oma tegevusega tahavad õed äratada, süvendada ja laiendada usku, austust ja armastust Jumala vastu.

Usuvabaduse ajajärgul töötasid õed mitmetes kohtades üle maailma. Tšehhoslovakkias töötasid õed Määrimaal Prerovis, Uher-Brodis, Moravska-Trebovas, Stembergis, Brnos, Olomoucis, Hostynis, Tšehhimaal Praha-Krcis ning Slovakkias Spisske Vlachys, Lavocas ja Zakopanes. 1936. aasta sügisel tulid ordu õed tööle Eestisse – Tartusse ja Pärnusse.

Vabaduste keelustamise ajal on kongregatsiooni tegevus olnud väga piiratud. Tšehhoslovakkias töötavad õed vaid Kralikys Jumalaema mäel. Praegu elab Kralikys 45 õde ning neile lisaks SRN Leitershofenis Augsburgi juures 13 õde rekolektsioonidekeskuses.

Kuigi meie ordu on väike, oleme siiski veendunud, et ta on Jumala looming ja et Issand Jeesus ja Pühim Neitsi Maarja hoiavad ning kaitsevad teda Jumala kuningriigi jaoks. Meid nimetatakse niisiis «õdedeks Pühima Neitsi Maarja Pärispatuta Saamise kongregatsioonist püha Franciscuse III ordus». Õed kannavad frantsiskaanelaste pruuni nunnariüüd. Tööriietus on vajaduse järele must või ka valge.

Kanoniseeritud pühakuid meie orduperes senini pole, aga loodame, et eestkostjaid on Jumala trooni juures palju.

Püha Franciscus hüüdis Assisi tänavatel: «Armastus ei ole armastatud!» Nii võiksime hüüda ka tänapäeval. Usume, et leidub ka tütarlapsi, kes heameelega meiega ühinevad. Neiud, keda Jumal kutsus ühinema sellise ideaaliga, võivad ühendust võtta Kraliky kloostriiga.

**\* Õde Salvatora, kes oli teie ordu ülemaks, kui asusite Eestisse tööle?**

Õde Vaclava (Vaclava Knapova 1885–1969, orduülem 1936–1948).

**\* Kuidas teie kongregatsioon tuli Eestisse?**

Õde Vaclava oli hästi ettevõtlik, sõitis ringi mitmetes maades. Meie ordu õed töötasid kasvatajate ning õpetajatena ka Saksamaal. Õde Vaclava külastas Eestit 1936. a. kevadel ning tahtis alustada tööd kolmes kohas: Tartus, Pärnus ja Saaremaal. Alustasime kahes linnas: Tartus ja Pärnus.

**\* Kas Te teate, kellega õde Vaclava ühendust võttis, et saaksite asuda Eestisse tööle?**

Kahjuks ei mäleta seda, tean vaid, et meie ordu õdedele soovitati riigi poolt asuda Eestisse tööle vanurite hooldajatena. Meie eesmärk oli aga teistsugune.

**\* Kuidas tehti Teile endale ettepanek asuda tööle Eestisse?**

See oli niisugune lugu. Lõpetasin Slovakkias Levocis meie ordu kooliõpetajate instituudi 1928. Seejärel töötasin algklasside õpetajana Prerovis, Slovakkias. Siis tuli üleskutse sõita tööle misjonimaadesse. Mina andsin enast üles ning sõitsin tööle Lõuna-Ameerikasse (1932–1935 töötas õde Briti Guajaanas leprosooriumis). Seal suhtlesime inglise keeles. Nägime seal paljude inimeste kannatusi. Pidevalt oli oht, et võime ka ise nakatuda. Kõik, mida puudutasime, pidime eelnevalt desinfitseerima. Jaheda veega muutusid käed karedaks ja valusaks. 1935. aastal anti mulle aastaks puhkust ning ma tuln tagasi Tšehhoslovakkiasse. Töötasin lastega ning tegin käsitööd. See oli väga lühikest aega, siis määrati meid tööle Eestisse. Hakkasime lapsi kasvatama. Tahtsime asutada Eestisse oma koolid ning alustasime tööd kõigepealt lasteaiaga neile lastele, kelle vanemad pidid tööl käima. Algul võtsime lapsed kokku mänguringiks, sellest kasvas aga lasteaid, mis kinnitati linnapea poolt. Mina pidin tegema eksamid eesti keeles linnapea ees. Siis oli parem ka võimudega õiendada. Hiljem algas sõda.

Kui inimene läheb kloostrisse, annab ta kolm töö-  
tust: vaesuse, sõnakuulmise ja puhtuse töötus. Kui ordu  
ülemad otsustavad saata õe kuhugi tööle, siis nad küsi-  
vad meie nõusolekut – kas oleme sellise tööga nõus.  
Meie nõustume nendega kõiges, ka oma südames oleme  
kõigeaga nõus. Kõik ülesanded lähtuvad ülematelt. See on  
väga hea ja kui keegi õdedest ei jõua, siis ta vahetatakse  
ning talle antakse kergemaid kohustusi.

#### \* Palun kõnelge oma tulekust Eestisse.

Tulime Eestisse 1936. a. sügisel. Algul tulime Tartusse ja  
Pärnusse. Mina tulin koos kahe teise õega Pärnusse töö-  
le, õde Blazena tuli koos kolme õega Tartusse. Tema  
mäletab kõike täpsemalt.

#### \* Kas mäletate, mis oli Teil tulles kaasas?

Ei mäleta, et meil oleks olnud palju asju. Küllap oli kaa-  
sas kõik kõige hädavajalikum. Raamatud muidugi olid,  
mida meie ülemad muretsesid. Eesti keele õppimist alus-  
tasin juba Tsehhoslovakkias. Veel praegu on mul alles  
üks tsehhi-eesti õpperaamat.

#### \* Kas ülemad aitasid Teid majanduslikult Eestisse tule- kul?

Ülemad toetasid meid. Ei mäleta, kui palju. Meil oli oma  
raamatupidamine, kuid kahjuks pidime selle sõja ajal ära  
põletama. Põletasime tookord ära kõik paberid. Kõik Ki-  
riku asjad kirjutati üles: kõik pildid, metallesemad ja pe-  
su. Igal kuul oli õiendamine. Väga tihti kontrolliti. Nen-  
de asjade pärast pidime kõik kirjalikult esitama, mida  
teeme ja luba küsima mingiks ettevõtmiseks.

Ülemad aitasid meid tulekul Eestisse. Saime vaheta-  
da Tshehhi raha. Kui meile kingitusi anti, siis võtsime  
vastu. Enamasti olid siiski lasteaias vaeste inimeste lap-  
sed. Mäletan, et kord tuli üks sakslannast preili meie  
juurde ja tegi ettepaneku, et võtaksime vaid saksa lapsed  
enda hooleks. Mina vastasin, et kui oleme Eestis, siis pü-  
hendame end Eestimaale. Hiljem tõi ta oma lapsed ikka  
meie lasteaeda.

#### \* Kes õdedest olid esimesed, kes tulid Eestisse?

Ei mäleta kahjuks enam kõiki täpselt. õde Blazena, õde  
Kalista, õde Asunta, õde Electa. Üks õdedest kutsuti ko-  
he tagasi.

#### \* Palun kõnelge oma tulekust Pärnusse?

Olin Pärnus lühikest aega. Elasime samas majas, kus  
preester. Pärnus töötas siis poola preester Felix Wier-  
cinski. Ta oli juba vana ja halva tervisega. Hiljem sõitis  
ta vanaduspuhkusele. Elasime eramajas. Ei mäleta aad-  
ressi, aga see oli kuskil mere lähedal. Seal oli meil väga  
vilts elamine. 1937. aastal osteti uus kahekorruseline  
maja Karuselli 27.

Pärnus ei olnud kirikut, oli kabel. Hoolitsesime algul  
preestri eest. Preester õpetas meile eesti keelt. õppisime  
eestikeelseid laule.

#### \* Kas missa toimus kabelis iga päev?

Missa oli igal päeval. Rahvast ei olnud palju – enamasti  
olid poolakad. Töötasin Pärnus pool aastat.

#### \* Õde Blazena, kas tahaksite õde Salvatora juttu täien- dada?

Meie ordu ülemaks enne õde Vaclavat oli õde Pavlina  
(Pavlina Janoskova). Hiljem valiti õde Pavlina uuesti  
ülemõeks.

Eestisse tulime 1936. a. sügisel, nii et 4 õde sõitis  
Tartusse ja 3 õde Pärnusse. Tartusse tulid õde Konkor-  
dia, õde Ruzena, õde Kalista ja mina. Pärnusse õde Sal-  
vatora, õde Elekta ja õde, kes töötab praegu Saksamaal,  
tema nimi ei tule praegu meelde. Hiljem tulid Eestisse  
õde Dobromila, õde Asunta, õde Marta, õde Oliva, õde  
Celesta ja õde Radima. Õded tulid hiljem Eestisse kahe-  
kaupa. Meie tulime Eestisse septembris. Meile tulid vas-  
tu preester Huber (Tartu kogudusepreester 1934–1941)  
ja kaks frantsiskaani venda, kaputsiinlased Saksamaalt,  
vennad Matteo ja Otto.

#### \* Kuidas Te kohanesite ja alustasite tööd Tartus?

Oi, ma ei osanud sugugi eesti keelt. Hakkasime kohe se-  
da õppima. Kui ma esimest korda kuulsin eesti keelt, siis  
mõtlesin, et ei õpi kunagi seda ära. Mäletan, et pidin ko-  
he alguses käima õde Salvatoraga kord Tartu turul. Pidi-  
me sealt midagi ostma. õde oskas juba natukene eesti  
keelt. Meie kandsime siis kapuutsiga rüüsid. Mõtlesin, et  
ongi hea, kui ma ei pea üles kellelegi otsa vaatama. Eesti  
inimesed ei teadnud, mis riideid me kanname. Inimesed  
imestasid ja vaatasid väga meie riietust.

14 päeva pärast kohalesaabusist hakkasime las-  
teaeda korraldama. Preester teatas kirikus, et vanemad,  
kes käivad tööol, võivad tuua oma lapsed lasteringi ning  
et orduõed on tulnud selleks siia tööle. Asusime väikeses  
majas Jakobi 53 kõrval. Maksime seal üüri. Tuli 15 last.  
Eesti, vene, poola ja saksa lapsed. õppisime seal eesti  
keelt lastega koos mängides. Mina näitasin neile pilti, ne-  
mad ütlesid, kuidas see on eesti keeles. Jõulu ajal võisi-  
me juba mängida jõulumängu. Hiljem ostsid õed selle  
suure maja Jakobi 53 (1938.a.). See maja kuulus proua  
Schtrikile ja ostisime selle maja Eresi käest. Mäletan, et  
kui läksime seda maja ostma von Schtrikilt, siis proua  
pakkus meie õele sigarette.

#### \* Kuidas Te läksite Pärnusse?

Algul oli Tartus ülemõeks õde Konkordia, aga selle õien-  
damise pärast vahetati õde Salvatora Tartusse. Õde Kon-  
kordia läks Pärnusse ülemõeks. Meid inspekteeriti Tartus  
ning inspektor kiitis meie teadmisi ning meie lasteaeda.

Pärnust kirjutati, et seal vajatakse õde-õpetajat ning  
nii vahetati mind Pärnusse. Tolleks ajaks oli juba ostetud  
maja Karuselli 27.

#### \* Kirjeldage palun lühidalt lasteaia päevakorda?

See oli nagu teistelgi eralasteaedadel. Algul me lastele  
süüa ei valmistanud. Nad võtsid toidu ise kaasa, sõid sel-

le kella 10 ajal ning läksid pärast lõunat koju. Valmis-  
tasime vaid sooja teed või kakaod. Hiljem, kui mina töö-  
tasin juba Pärnus, siis õde Kalista oli lasteaias kokaks  
ning lapsed sõid sooja sööki. Kui lapsed jäid pikaks päe-  
vaks lasteaeda, siis pealelõunal nad magasid. Vahel jäi  
siis mõni laps ka õöseks lasteaeda.

Teatrimängu tegime suuremate lastega. Eriti toredas-  
ti tegi lastega Tartu kiriku juures teatrit isa Berard Hu-  
ber. Mul on meeles üks näitemäng isa Berardiga. Üks  
poistest on püha Peetrus ja hinged tulevad taeva värava  
juurde. Püha Peetrus vaatab iga tulija kohta taevaama-  
tust, kuidas ta oma elu on elanud. Ühele poisile ütleb, et  
see on hilinenud kooli ning teinud midagi halba ning ei  
saa taevasse, vaid peab minema puhastustulle. Väikesele  
lapsel, kes tuleb koos inglisa, lubab ta siseneda taeva  
väravast. Siis tulevad kaks turunaist, kes on turul palju  
lobisenud. Nad parastavad teineteist kuulnud otsuse pä-  
rast. Siis sõidab isa Berard oma autoga ja ka tema tuleb  
taeva väravasse. Peetrus kõneleb algul sellest, kuidas isa  
Berard on autoga kraavi sõitnud, hiljem aga lubab isa  
Berardi väravast sisse, kuna ta on ka palju head inimes-  
tele teinud. Mäletan meie lasterühmast Merle Pommerit,  
Taivot, Ailit. Rohkem ei tule praegu meelde. Pärnus  
mängisime näitemängu «Jäämägi-kuningas».

Kui venelased tulid, algas suur segadus. Pidime oma  
orduriided jätma. Mäletan, et meil pidi siis lasteaias ole-  
ma selline «punane nurk», kus oli Stalini pilt. Ükskord  
pidi toimuma pidu, kus pidime austama Stalinit, vist te-  
ma sünnipäeval. Laulsime seal ja mina pidin ütlema mõ-  
ned sõnad. Hiljem tuli üks proua ja ütles, et meie ei saa  
enam lapsi õpetada ning tema on saadetud sellele tööle  
lapsi õpetama. Tema ei osanud küll midagi lastega ette  
võtta ja mina pidin talle kõike näitama.

Mäletan, kui venelased tulid, aga oli veel rahulik,  
läksime metsa koos proua Suitsuga. Mets oli kaugel. Pi-  
dime minema läbi põldude. Siis tuli jõgi. Seal viis meid  
üle paadimees. Siis ma nägin elus esimest korda jõhvi-  
kaid ja korjasin mustikaid. Seal oli üks väike talu, nagu  
Eestimaal ikka. Seal tegime tööd. Kloppisime võid. Ja  
kui tagasi läksime, oli juba pime. Ma olin esimest korda  
pimedas metsas. See ei ole hea.

#### \* Millal Te emigreerusite? Kuhu Te Eestist sõitsite?

Lahkusime koos eestlastega, kes ei saanud enam kodu-  
maale jääda. Meiegi ei tahtnud ära sõita, kuid meile õel-  
di, et meie julgeolek pole enam tagatud. Siis kirjutas  
meie ordu ülem ja kutsus meid tagasi. Tshehoslovak-  
kiasse me ei saanud kohe tagasi pöörduda, sest seal oli  
protektoraat. Eestist lahkusime 1941. a. märtsis. õde Sal-  
vatoral oli Eesti kodakondsus ning ta ei saanud meiega  
kaasa tulla. Temaga jäid Eestisse õed Asunta ja Celesta.

#### \* Kui lahkusite, kas jätsite kõik asjad Pärnusse, Ka- ruselli 27?

Sinna jäid mõned asjad, olid kohvrites, ja raamatuid. Osa  
asjadest toodi Tartusse.

#### \* Kas maja Karuselli 27 kuulus Teile?

Jah. Maja kuulus minule, samuti nagu Tartu Jakobi 53  
kuulus õde Salvatorale.

#### \* Kas kõik selle maja dokumendid on alles?

Ma ei tea. See on kõik ülemõe korraldada.

#### \* Õde Salvatora, palun kõnelge, kuidas saite Eesti ko- dakondsuse?

Tegin eksami eesti keeles linnapea juures kodakondsuse  
saamiseks. Sain kodakondsuse 16.2.1940. Linnapea ütles,  
et tsehhi rahvas on aus, töökas, kultuurne ning jumala-  
kartlik rahvas. Selle eest, mis temaga juhtus, pärib ta  
ükskord ülemaailmse kuulsuse. Linnapea avaldas lootust,  
et tsehhi rahvast ootab kunagi suur tulevik. Minul oli  
Eesti kodakondsus ja me käisime Tallinnas luba küsimas,  
et saaksime ära sõita. Seal õeldi, et mina ei saa lahkuda.  
Tulime preestri juurde tagasi ning olime väga kurvad.  
Preester oli aga hoopis rõõmus ja tänas Jumalat, et pidi-  
me Eestisse jääma. Sõja ajal ei teinud sakslased meile mi-  
dagi. Lasteaed töötas. Hiljem pidid saksa preestrid ära  
sõitma.

#### \* Palun kõnelge isa Vassili Burgeois'st.

Kahjuks ei mäleta palju. Ta oli jesuiit ning töötas sõja  
ajal Tartus preestrina (1941–1942). Ta oli lühikest aega  
vangis ning me viisime talle vanglasse pakke. Kui ta va-  
baks lasti, ei tohtinud ta kuhugi sõita – oli edasi nagu  
vang.

#### \* Kuidas Teie maja natsionaliseeriti?

1940. a. novembris tuldi meie juurde ja koostati nimeki-  
ri. Taheti kõiki maja dokumente kaasa võtta, kuid peit-  
sin need ära. Pidime lühikese ajaga majast asjad välja vii-  
ma. Kolisime siis kõrvalmajja. Kaevu seal polnud. Vett  
saime sõjakomissariaadi kaevust. Hiljem keelati sealt vett  
võtta ja õde Celesta oli suures hädas. Ta pidi minema  
vett tooma kiriku vastas olevast lastehaiglast. Komissari-  
aadi kõrval olevast majast aeti meid hiljem samuti välja.  
Õeldi, et kolige välja ja vaadake, kus on tühi maja, meie  
anname allkirja, et võite seal elada. Olime suures hädas.  
Tühja elamispinna saime Taara puiesteel (16-2) Elasime  
seal palju aastaid.

Kui kiriku maja (1940) natsionaliseeriti, siis küsisid  
venelased, kas me tahame tõesti Kiriku eest edasi hoolit-  
seda. No, meie pidime jätkama. Siis nad mõõtsid ja kont-  
rollisid kõike. Trükikoda asus Kiriku aias olevas väikeses  
majas. Seal oli ladu ja üks korter. Selles elas üks hea ka-  
toliiklane. Nüüd elab ta Ameerikas. Nime kahjuks ei mä-  
leta. Trükikoda viidi ära, ilmselt Tallinna.

Õde Celestal tuli kiriku eest hoolitseda igasuguse il-  
maga. Nii kirjutati sellepärast õde preestri korterisse sis-  
se. Hiljem märkisime üüri tasudes «Katoliku kirik» ja  
sellised kviitungid võeti vastu. Algul oli meil preestri-  
le suurem korter, 2 tuba, kui oli preester Taddeus (Tad-  
deus Kraus, Tartus 1944–1964). Kui preester ära sõitis,  
pandi sinna elama võõrad inimesed.

#### \* Kes oli sõja ajal Tartus preestriks?

Preester Dordett (Alexander Dordett 1942–1944). Ta su-  
ri 1984.a. Viinis (16.08).

**\* Kas mäletate meie piiskoppi Eduard Profittlichit?**

Piiskop Profittlichi pühitsemisel olin Tallinnas. Mäletan, et kui piiskop tuli esimest korda meie lasteaeda vaatama, kus me olime kõik ilusasti kaunistanud, siis ta ütles, et oleme kõik venelastele valmistanud. Hiljem venelaste tülles viibis piiskop ka Tartus. Tuli meiega jumalaga jätkama. Meie ütlesime, et ärge sõitke tagasi, meie peidame teid ära. Ta oli väga kurb. Ta oli sakslane ja sakslased pidid kõik ära sõitma. Ta küsis paavstilt ja paavst ütles: «Jääge, mu poeg!» Ta siis jäi, aga sõitis Tallinnasse. Seal ta arreteriti ning hiljem ei tea me temast midagi. Tal oli kehv tervis, küllap ei pidanud vangistusele vastu. Kas ta suri teel olles või aitasid nad teda. See ei tähendanud neile midagi. Hulkade viisi hävitasid nad inimesi. See oli linna taga. Neid tulistati surnuks ja aeti hauda.

**\* Sõja järel pidite asuma tööle?**

Käsk oli meie kõigi jaoks minna tööle. Õde Celesta töötas silmakliinikus. Seal tuli ja paluti, kas ta võiks asendada. Siis ta töötas seal. Õde Asunta töötas lühikest aega (nina?)–kurgu–kõrva (nina?) kliinikus medõena, hiljem operatsioonibloki sidumistoa õena. Mina töötasin kuni 1966. a. Tartu Kliinilises Lastehaiglas õena.

**\* Rääkige palun veel õde Celestast ning õde Asuntast.**

Õde Celesta töötas enne Eestisse tulemist Hostynis. See on pilgrimi (palverännakute) koht. Hostynis on kirik, kus päästeti Tsehhoslovakkia türklaste eest. Inimesed põgenesid mäel asuvasse kirikusse. Türklased piirasid mäe ning kavatsesid neid näljutada. Rahvas palus Jumalaema päästa neid ja kogu maa. Jumalaema võttis neid palveid kuulda ning päästis Tsehhimaa türklastest. Seal käib palju inimesi palverännakul igal aastal. Õde Celesta töötas seal kassa juures. See oli väga pingerikas töö. Nende ülem töötas ükskord tema asemel, kuna oli väga range ja õde tegi midagi teistmoodi, ometi kutsuti ta sinna tagasi.

Kui venelased tulid ja võtsid lasteaia käest, kuna meie ei kõlvanud kasvatajaks, siis tuli hiljem üks ohvitser ja ütles, et lapsevanemad protesteerivad, miks õed ei tööta enam lasteaias. Üks õdedest peaks tagasi lasteaeda tööle tulema. Õde Celesta töötas siis lühikest aega lasteaia kõõgis.

Õde Asunta – tema oli õnnetu. Ta töötas kõrva-kliinikus põetaja-õena. Mõne aja järel jäi sealne medõde astmahaigeks ning paluti, et õde Asunta asendaks. Ta asendaski ning haigestus samuti. Tuli välja, et ruumis puudus ventilatsioon ja kõik kandus ruumis laiali. Hiljem ta küll töötas kodus kuidas suutis ning tegi palju kiriku heaks, pidi aga varsti ära minema ... Tema jäi Eestisse (on maetud Tartu Puiestee tänava kalmistule).

**\* Millised olid õdede kohustused Kiriku juures?**

Abistasime üksteist kuidas oskasime. Mina vastutasin ja kõik abistasid üksteist. Õde Celesta hoolitses Kiriku korrasoleku eest. Meie abistasime teda. Mina hoolitsesin Kiriku ümber teede eest. Õde Celesta istutas aia Kiriku maja ümber. Taara pst ja Vilde tn nurgal tahtsid preestrid kloostri rajada, aga linn ei tahtnud. Meil oli seal

maatükil aiamaa. Istutasime õunapuid. Hiljem ehitati sinna majad.

**\* Rääkige palun oma tööst haiglas?**

Lastehaiglas töötades pidin häda korral ka ristima. Neid oli 300 juhtumi ümber. Kõik olid mul kirjutatud vihikusse, kuid hävitasin selle vihiku hiljem. Kui nägin, et laps on suremas, siis ma ristisin ta. Ükskord tuli ema koos lapsega. Peaarst andis korralduse, et nad jääksid kohe haiglasse, kui ta ei taha, et laps sureb. Ema nuttis ning ütles, et laps on ristimata. Mind lasti siis kodust kutsuda. Kust küll peaarst teadis, et ma olen salaja ristinud? Ütlesin alati vanematele, kui oli hädaoht, et laps sureb.

Kord tuli üks venelanna, ühe ohvitseri ema ja palus, et ma ristiksin tema lapse. Algul ma ei tahtnud, aga siis toimetasin kõik. Rääkisin sellest preestrile ja sain noomida, et poleks tohtinud ristida. Nad kartsid Kirikusse minna. Igaüks peab ristima, kui on surmaoht, muidu on see preestrite asi. Sain noomida, et ristisin terve lapsukese.

**\* Jutustage nendest preestritest, kes hiljem töötasid Tartus.**

Peale sõda töötas Tartus preester Taddeus. Mitmel korral külastas teda preester Lätist isa Andreas (kodanikunimega Janis Pavlovskis, Tartus 1964–1977). Isa Andreas õppis eesti keelt ja preester Taddeus õpetas teda. Preester Taddeus kutsuti koju tagasi. Ta oli kõrgest soost, juba vana ja tal oli vaja sõita vanaduspuhkusele. Saatsime teda. Temal voolasid pisarad, meie seisime ja saatsime teda. Tal oli väga kahju. Hiljem kirjutasime pikka aega.

Siis käisin Riias ja palusin piiskoppi, et ta annaks meile uue preestri. Piiskop ütles, et tõesti ei tea, keda anda. Mina ütlesin siis, et preester Andreas. Ahahh! Hiljem oli preester Andreas mulle pahane. Pärast leppis. Ta oskas läti, leedu, poola ja eesti (ja saksa) keelt. Tal oli hääl nagu minul ja ta tegi valjuhääldid seintele. Sel ajal käis palju sakslasi Pühäl Missal. Hommikul sõitsid nad Pihkvast ja linna ümbrusest Tartusse jumalateenistusele. Kui me Kiriku kinni panime, istusid nad Kiriku juures puude all ning pealelõunal sõitsid koju tagasi. Terve päeva ohverdasid Pühale Missale.

**\* Mida mäletate preester Werlingist?**

Peale sõda oli ta asumisel Siberis. Saatsime talle, mida oli võimalik. Ta kirjutas meile Siberist.

**\* Varjasite sõja lõpus üht eestlast?**

Jah. Meie majal oli keldris omaette ruum. Me peitsime ta sinna. Õde Celesta lõhkus seinast kivid välja ning ning andsime seal talle sööki. Kui olid lennukeilt pommitamised, siis tulid inimesed meile varjule. Ükskord tuli ta välja ning ütles, et keegi ei kardaks teda. Meil oli suur hirm tema pärast, ei juhtunud aga midagi halba – head naabrid olid. Ükskord oli ta kadunud, siis kirjutas Ameerikast. Tal oli siin hea tuttav, kes teda aitas, ka muutis ta oma nime.

\* Kui sageli jagati kinnitamise sakramenti?

Ei mäleta, et seda oleks Tartu kirikus jagatud. Ühel korral vist jagati. Ei mäleta tõesti, millal see oli.

\* Kui tihti toimusid Kirikus protsessioonid?

Ülestõusmispühadelgi vahel ei toimunud. Vahel Pühima Sakramendi pühal oli protsessioon. Protsessioon toimus tavaliselt ümber Kiriku. Lapsed olid valgeis riideis ning heitsid lilli tee peale. Tänavatele ei lubatud minna. Arvan, et veel preester Andrease ajal olid protsessioonid väljas.

\* Kas puutusite kokku ka teiseusulistega?

Õigeusklikega puutusime kokku väga harva. Sõitsime ühel korral Petserisse. Oli väga kena ja ilus sõit. Kuremäel pole me olnud.

Luterlastega on kokkupuuteid rohkem olnud, kuid nad hoidsid väga kangekaelselt oma usku. Konversioonid olid väga haruldased.

\* Õde Salvatora, palun öelge, millal te lahkusite Eestist?

Lahkusime 1987.a. sügisel. Saime ootamatult telegrammi, milles meie ülemõde kutsus meid tagasi kodumaale. Siia jõudes aga selgus, et ülemõde pole sellist korraldust meile andnud. Keegi tahtis väga, et lahkuksime ...

\* Mida sooviksite Tartu noortele katoliiklastele?

Kallid ja armsad Maarjamaal! Oleme iga päev mõttes ja palves Eestimaal. See on meie teine kodumaa. Tahaksime veel palju teha, aidata igal pool, aga olgu Jumalale tänu kõige eest.

Ühes ilmutuses Fatimas ütles Pühim Neitsi Luciale, Franciscole ja Jacintale: «Olen pühima Roosipärja kuninganna. Ma annan usklikele märku, et nad parandaksid oma elu ega haavaks ning kurvastaks Jumalat oma eksimustega, vaid palvetaksid Roosipärga. Andke ennast ohvriks ja lepituseks kõikide pattude eest, millega teda on haavatud. Palvetage lakkamatult ja tooge ohvreid pattuste eest! Paljud on hukatuse teel ja keegi ei palveta, ei ohverda end nende eest!»

Meie lisame oma Roosipärja palves veel sõnad: «Isand Jeesus, anna andeks meie patud. Hoia meid põrgutulest ja too taevasse kõik hinged, eriti need, kes Sinu halastust kõige enam vajavad!»

Pühim Neitsi soovib, et palvetaksime igal päeval Roosipärga. Palvetage igal päeval oma preestri eest!

Ei ole paremat ja ilusamat elu kui Pühima Neitsi Maarja püha ja neitsilik elu.

koostas Toivo Reitalu

(jätkub järgmises numbris)

## MIKS MÕISTSID JUUDID JEESUSE SURMA

preester Mieczyslaw Maliński

(Raamatust «Uskuda Kristusesse»  
algus KE nr 2/89)

Viimane etteheide, mille juudid Jeesusele esitasid, väljendus ülempreestri küsimuses Süneidronis aset leidnud kohtuprotsessil, mis pidi tõestama Jeesuse süü. See kõlas: «Ma vannutan sind elava Jumala nimel, et sa meile ütlesid, kas sa oled Kristus, Jumala Poeg?» Jeesus vastas «On nii nagu sa ütlesid, ometi ütlen ma teile: nüüdsest näete te Inimese Poega istuvat Jumala vägevuse paremal käel ja tulevat taeva pilvedega». Siis käristas ülempreester oma rüüded lõhki ja ütles: «Ta teotab ju Jumalat, mida vajaksime veel tunnistuseks. Vaadake ometi, just praegu olete te jumalateotust kuulnud, mida te veel ootate.» Ja nemad vastasid: «Ta on surma väärt!».

Ülempreester ei mõelnud seda küsimust välja. Ta teadis et Jeesus oli endast nii õpetanud. Ja alati kui Jeesus sellest rääkis, kutsus see esile sarnase reaktsiooni. Evangeelium annab sellest tunnistust:

«Siis juudid ütlesid talle: 'Nüüd me teame, et sinus on kuri väim. Aabraham ja prohvetid on surnud, aga Sina räägid: Kui keegi peab minu õpetust, see ei sure igavesti. Kas sina oled suurem kui meie isa Aabraham, kes on surnud, või prohvetid, kes samuti on surnud. Kelleks sa ennast pead?' Jeesus vastas: '... Aabraham, teie isa, vaatas rõõmuga minu päeva.' Juudid vastasid talle: 'Sa pole veel viiskümmend aastatki vana ja oled näinud Aabrahami.' Jeesus vastas: 'Tõesti, tõesti ma ütlen teile, mina olen enne kui Aabraham'. Siis võtsid juudid kive, et teda visata, aga Jeesus läks nende keskelt läbi ja väljus templist'».

Väljendi: «mina olen» kasutamist, sellesama, mida Mooses oli kuulnud põlevast põõsast, pidasid juudid jumalateotuseks.

Teisel korral kuulsid juudid veelgi otsesemat tunnistust: «Ja juudid ütlesid talle: 'Kui kaua hoiad sa meid veel teadmatuses? Kui sa oled Messias, ütle seda meile otse.' Ja Jeesus vastas neile: 'Ma räägin teile, aga teie ei usu ..., sest teie ei ole minu lammaste hulgast ... Mina ja Isa oleme üks.' Siis võtsid juudid kive ja tahtsid teda surnuks visata, aga tema ütles: 'Palju häid tegusid olen ma teile teinud oma Isalt; millise eest nende seast tahate mind surnuks visata?' Juudid vastasid talle: 'Mitte heade tegude pärast, vaid jumalateotuse pärast, et sina, olles inimene, teed ennast Jumalaks'».

Need sündmused selgitavad lähemalt küsimust, mida ülempreester Jeesusele esitas.

Selle kõrval leiame aga ka hulga kaudseid viiteid, mis ei räägi küll otseselt samast asjast, kuid annavad siiski mõista: «Jeesus ütles halvatuile: 'Mu poeg, sinu patud on



sulle andeks antud.' Aga seal olid mõned kirjatundjad istumas, kes mõtlesid oma südames: 'Mida ta on õelnud? Ta teotab ju Jumalat! Kes teine võiks patte andeks anda, kui üksnes Jumal?'

Niisuguseid näiteid võiks tuua palju, kuid samas tuleb tunnistada, et Jeesus «doseeris» väga mõistlikult seda osa, mida ta pidi inimeste seas täitma, ja – mis kõige tähtsam – oma suhet Isasse. Ta juhtis oma kuulajaid selle uue saladuse juurde erinevaid teid pidi. Üheks teeks olid kujundid ehk nimed, millega ta ennast tähistas, näiteks: «Mina olen hea karjane», «Vaata, siin on keegi, kes on suurem kui Joonas, ... kui Saalomon», «Mina olen ülestõusmine ja elu», «Inimese Poeg pole tulnud hingi hukka saatma vaid neid päästma», «Ilma minuta ei saa te midagi teha», «Kõik on minu Isa mulle andnud», «Keegi ei tea, kes on Isa, kui ainult Poeg». Seejuures peab lisama, et Jeesusel oli oma lähikondlaste ring, kes olid tema tõdede saladustesse pühendatud, sest kõik poleks niikuinii suutnud ilma pikema ettevalmistuseta mõista keskseimat tõe – Jeesus peab end Jumala Pojaks. Eelkõige olid seda saladust suutelised vastu võtma rühm tema lähimaid õpilasi, kes talle tema rännakutel ustavalt õrgnesid, kuulasid tema õpetusi, nägid, kuidas ta tegi imesid, ning harjusid järkjärgult sellega, et nende Õpetaja on teistsugune kui teised inimesed, et ta ületab kõik inimeste jaoks kehtivad piirid. Nad nimetasid teda Messiaks, Kristuseks, ja lõpuks Jumala Pojaks, elava Jumala Pojaks.

Peab tunnistama, et see polnud neile sugugi kerge. Õigeuskliku juudi jaoks oli tõe Ainujumalast üheks peamiseks usutõeks. Esimene käsk kõlas: «Sul ei tohi olla teisi jumalaid minu kõrval; ära tee endale voolitud kuju ega midagi, mis peab kujutama midagi taeva kõrges või maa madalas, ega midagi, mis on vetes maa all. Sa ei tohi neid kummardada ega neid teenida». Iga juudi teadvusesse oli piisavalt sügavalt kinnitunud sündmus Siinai mäe jalamil – Moosese viha kuldvasikat nähes – et hoiduda niisugusest patust, rääkimata austuse osutamisest mõnele inimesele, kes endale usurpeerib jumalaks olemise õiguse. Veelkord meeldetuletuseks: selleks, et õpilased tundaksid näha Jeesuses Jumala Sõna, pidi Jeesus neid selle uue mõtteviisiga järkjärgult harjutama.

Preestritele ja variseridele oli aga niisugune tõe täiesti vastuvõetamatu. Nad ei mõistnud seda uut, mis oli Jeesuses – Isa Sõnas. Muidugi, ka prohvetid olid olnud midagi sarnast, kuid nemad olid ainult Jumala saadikud ja rääkisid Tema nimel. Kunagi poleks nad lubanud endale niisuguseid formuleeringuid, nagu Jeesus neid enda kohta kasutas, rääkides missioonist, mis tal rahva ees oli täita. Kunagi poleks nad julgenud öelda: «Mina ja Isa oleme üks», «Kes mind on näinud, on näinud Isa».

Preestrid ütlesid lahti Jeesusest – Jumala Sõnast, oma traditsiooni nimel – ilmutuse nimel, mille olid saanud Iisraeli suurmehed Abraham, Mooses ja prohvetid, selle nimel, et on ainult üks Jumal ja teist ei ole. Kuid just siin olid nad traditsiooniga vastuolus. Pühakirjas, millele nad toetusid, on palju räägitud Jumala Poja tulemisest. Jeesus pööras sellele tähelepanu: *«Ja talle anti prohvet*

*Jesaja raamat. Ja kui ta raamatu lahti rullis, sattus ta kohale, kus oli kirjutatud: Issanda Vaim on minu üle, selle pärast on ta mind salvinud, saanud mind kuulutama vaestele rõõmusõnumit. Ta saatis mind, et ma kuulutaksin vangidele vabakssaamist ja pimedaille silmavalgust, et lastaksin rõhutuid vabadusse ja kuulutaksin Jumalale meelepärast aastat ja tasumise päeva. Aga kui ta raamatu oli kokku rullinud, andis ta selle sünagoogiteenrile ja istus. Aga kõigi silmad sünagoogis olid tema peal, ja ta hakkas neile rääkima: 'Täna on Kirja sõnad teie ees täide läinud.'»*

Teises kohas: *«Kui varisere oli kokku tulnud, küsis Jeesus nende käest ja ütles: 'Mida te mõllete Kristusest? Kelle Poeg ta on?' Nad vastasid talle: 'Taaveti.' Aga tema ütles neile: 'Kuidas siis Taavet hüüab teda vaimus Issandaks, kui ta ütleb: 'Ütles Issand minu Issandale: istu minu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased järjeks su jalgade alla.' Kui Taavet nimetab teda Issandaks, kuidas saab ta siis olla tema poeg?' Ja keegi ei saanud talle vastata ega julgenud sellest päevast keegi temalt enam midagi küsida.»*

Peab tunnistama, et Vana Testamendi tekstid polnud selle aja inimestele sugugi nii ühetähenduslikud kui meile tänapäeval. Preestrid olid segaduses, neil polnud millelegi toetuda, kui nad tahtsid midagi Jeesuse vastu öelda. Kui palju oli selles tõelist ärapahandatust ja kui palju halba tahet, laiskust, seotust vanade skeemidega, vastu-meelsust selle suhtes, mis rääkis nende vaimse mugavuse vastu, seda on meil raske hinnata.

Jeesus teadis, milline oht teda preestrite poolt ähvardas. Tema elu oli alatine mäng tulega juba ainuüksi sellegi pärast, et ta õpetas otseselt kõige selle vastu, mida esindasid variserid, saduserid, kirjatundjad ja preestrid, kes teda ka kohe ründasid, püüdsid segadusse ajada, solvasid; ja kui neid ka polnud Jeesuse lähedal, jõudsid tema sõnad alati nendeni.

Algusest peale oli ta surmale määratud, sellest hetkest, kui ta astus välja kriitikaga rahva isade vastu. Nemad ei saanud seda lubada, et keegi seestpoolt kritiseeriks nende käitumist, sest see oleks olnud võrdne loobumisega osast, mida nad täitsid juudi rahva seas. Variserid ja kirjatundjad püüdsid palju kordi leida Jeesuse sõnades mingit eksimust, et tema üle kohut pidada ja ta süüdi mõista. Ja kui see ei õnnestunud, üritasid nad kaks korda tema üle omakohut pidada. Kord püüdsid nad teda kaljult alla tõugata, kord kividega surnuks visata.

Lõpuks otsustati siiski korraldada formaalne kohtuistung ja mõista Jeesus surma. Tegelikult viidi see läbi geniaalselt: Jeesus rööviti, tema üle peeti kohut, ta mõisteti surma ning löödi risti. Kõik see sündis välgukiirusel: juba reedese päeva üheksandal tunnil rippus Jeesus ristil. See tähendas, et neljapäeva öösel vastu reedet peeti süneironi kohtuistung, hommikul mindi Pilaatuse juurde, peeti temaga kõnelusi, siis viidi Jeesus Heroodese ette, seal tagasi Pilaatuse juurde, kus peeti omakorda kohut, piitsumine, surmamõistmine ja ristitee. Kuni Jeruusalemm hakkas aru saama, mis sünnib, oli kõik juba toimunud.

# Palve

**Teadvustatud palve** on inimese hea soov, mis usule tuginedes areneb dialoogiks Jumalaga, taotledes Tema garantiid ja korrektuuri, et teostuks Jumala ilmeksimatu tahe (ka siis kui see läheb inimese heade soovide vastu) ning õpetaks inimest Jumalat kui oma Loojat usaldama ja teenima.

Vanas Testamendis on palve eelkõige emotsionaalne reaktsioon saatusele ja kõigele ümbritsevale – Jumala appipalumine hädas ja õnnetuses (vrd 1 Mo 25,21; 5 Mo 9,20; 5; pattude andekspalumine Ps 51; tänapalved Ps 42,6; ülistuspalved Ps 47). Kuid juba VT-s kujuneb palve mitte ainult üksikute soovide suunamiseks, vaid inimese kogu mõtlemisprotsessi allutamiseks religioosse eetika normidele, mis on väljendatud kui lakkamatu palve (Ps 33,2; Ps 34,27).

Kogu UT palvekäsitlus on kokku võetud Meie Isa palves. Siin palub inimene Jumala isalikku suhtumist, mõistes, et Jumal on püha, austab Teda, lubab täita enekõike Tema tahet, millele peab alluma kogu loodu, palub head põlve selles elus, lubab olla kannatlik teiste inimeste vastu ja palub oma süü andeksandmist, ning usaldab oma saatuse Jumala hoolde, tundes iseenda jõuetust kurjuse kiusatuste vastu. UT järgi on palve eelkõige Jumala kuulamine, mitte vaid oma murede ja arvamuste esitamine Jumalale (Mt 6,8; 33; Lk 11,13; 12,30). See on pidev enesekontroll, Jumala tahtväljenduste otsimine oma sisemaailmas, sotsiaalses keskkonnas ja saatuses – kahekõne Jumala, kui nõuandjaga oma südames.

**Meditatsioon** ehk **mõtisklusalve** on inimese kõige tähtsam palveseisund. See hõlmab inimese kogu olemust ja kujundab tema loomust vastavalt konkreetse isiku kutsumusele nii individuaalsel kui sotsiaalsel tasandil. Individuaalne meditatsioon – omaenda kõigi võimaluste, puuduste ja vajaduste jne pidev ja süstemaatiline seadmine Jumala ette, eeldab inimesepoolselt kõigi võimete tasakaalustatud rakendamist. Väga tihti kasutatakse sõna «meditatsioon» kindla relemendi ja temaatikaga palvemõtiskluste tähistamiseks kus vaatluse all on üksikud usu – või elutöed nagu kannatuse mõte ja olemus, taevas, puhastustuli, «Meie Isa» palve üksikud laused vms. Ehkki ka individuaalne lähenemine eeldab äratundmist, et inimene kuulub ühiskonda ja omab ühiskonna ja oma ligimese ees nii kohustusi kui õigusi, on eriline tähtsus sotsiaalsel meditatsioonil – ühispalvel. Jeesus Kristus palvetas sageli üksinda, ilma tunnistajateta, kuid tihti ka koos oma apostlitega. Jeesuse palve Keetsemani aias viitab vajadusele olla kogu aeg valvel.

**Rütmipalved** – korduvad, inimese seest rütmi korrastavad palved on iseloomulikud kõigile kõrgreligioonidele. Kristlikus palvepraktikas kasutatakse eelkõige palvehelimestel loetavaid rütmipalveid. Idakirikus «Jeesuse-palvet», mis vaheldub «Meie Isa» palvega. Läänekirikus on valdavaks «Püha Roosipärjapalve», milles rütmipalve on ühendatud meditatsioonidega Pühima Neitsi Maarja ja Jeesuse Kristuse elust.

**Eestpalve ja intensioon.** Eestpalveks nimetatakse palvetamist teiste inimeste, nii elavate kui surma läbi lahkunute eest, mis aitab inimesel endale teadvustada, et ta ei ole Jumala ees üksinda. Inimene vajab teiste ini-

meste abi, niisamuti kuulub tema kohuste hulka teisi igati aidata. Otsene eestpalve on oma olemuselt vastava temaatikaga meditatsioon või vabapalve. Samas on võimalik muuta eestpalveks iga palve ja ohvrimeelne tegevus, kui me pühendame oma palve vms teenima teiste inimeste hingeõndsust. Niisugust pühendamist nimetatakse intentsiooniks. Enamlevinud on teiste inimeste eest Püha Missa tellimine, Armulauast osasaamine teiste inimeste intentsioonis, eluraskuste kannatlik talumine, millestki meeldivast vabatahtlik loobumine, rütmipalvete lugemine, mis kõik peab pühendama meie vaimse energia teistele inimestele appi, rohkendama eelkõige igavikulisi väärtusi. Samuti kasvab inimese palvete mõjus, sest eestpalvena mõeldud palve on heaks pidepunktiks võitluses egoismi vastu, mis on üks kõige raskemaid takistusi palveelus. Eestpalve mõju on parem mitte kontrollimas käia, sest see võib muutuda Jumala kiusamiseks. Eesmärk, milleni Jumal igat inimest juhtida tahab, jääb meile siiski saladuseks, ja kui meile tundub, et sellel, kelle eest me palvetame, hakkab minema halvasti, ei tähenda see sugugi, et meie eestpalve on viljatu. Kõik peab jääma Jumala hooleks.

**Ettekirjutatud palved.** Enne meid on elanud palju rikka vaimueluga inimesi, kes on jäädvustanud oma pöördumised Jumala poole. Juba Pühakiri sisaldab hulga palveid, nagu psalmid ja prohvetite raamatute üksikud osad. UT-s on ettekirjutatud palvete kasutamisel meile eeskujuks Kristus ise, kes sageli pöördub Jumala poole VT sõnadega (Ps 22,2 – Mt 27,46; Lk 23,46 – Ps 31,6). Peaaegu 2000 aastane kirikutraditsioon on jätnud meile hulgaliselt sügavmõttelisi ja sageli luulelisi ning lauldavaid palveid, mis aitavad rikastada meie vaimumaailma ja usuelus kiiremini edasi jõuda.

**Palveraamatud** võeti kasutusele teadaolevatel andmetel Karolingide ajast (VII–X saj) alates, kuigi juba varakristlikust perioodist on teada kirjepandud palveid, mis pärinevad Didache – apostlite õpetuse – lisadest koduliturgia tarbeks. Esimeste palveraamatute eesmärgiks on seletada juba väljaarenema hakkavat liturgiat ja hõlbustada inimesel selles osalemist, või olid need samaaegselt tõlked, mis pidid tegema liturgia arusaadavaks inimesele, kes ei osanud jumalateenistusel kasutatud keelt. Hiljem tekkisid juurde palveraamatud, mis sisaldasid privaatalveid, mida loeti liturgia ajal või väljaspool seda. Need kaks põhiosa on jäänud palveraamatuisse tänapäevani. Lisandunud on mitmesuguste talituste seletused ja ilmi-kute tunnipalved.

Ainuke senini eesti keeles ilmunud palveraamat «Au olgu Jumalale» (1939) on nii keeleliselt kui sisuliselt vananenud. Mõõdunud aastal ilmunud «Püha missa kord» lubab küll jumalateenistustel paremini osaleda, kuid ei korva vajadust spetsiaalse palveraamatu järele.

Olen ammu mõelnud uue palveraamatu tegemisele, kuid ajanappuse tõttu on selle teostus üha edasi lükkunud. Nüüd püüan seda puudust hakata vähegi korvama vahelehtedega, mis igas «Kiriku Elu» numbris ilmuma hakkavad. Neid lehti võib väljalõigatuna ja pooleks kokkumurtuna kasutada abiks palvetamisel kas üksikute-na või kokkukõidetult. Samas saab neist alusmaterjal tulevasele trükitud palveraamatule.

isa Rein Ōunapuu

# Uudised

Aprillikuu teisel nädalal toimus Vatikanis piiskoppide konverentside esimeeste nõupidamine, mille teemaks olid Rooma kuuria majanduslikud raskused. Kahepäevase nõupidamise käigus pidas paavst kõne, milles ta nõudis katoliku kiriku keskvalitsuselt kokkuhoidlikku ja vaesuse vaimu rõhutavat majanduspoliitikat. Samas ütles ta, et Vatikan peab otsima uusi võimalusi oma finantsolukorra parandamiseks ja lootis, et kõigi 109 nõupidamisest osavõtnu ühised jõupingutused lasevad kiriku maailmaorganisatsioonil kogu inimkonna teenimist jätkata.

Paavst viitas ka sellele, et kiriku seadus kohustab piiskoppe Rooma kuuriat majanduslikult aitama nii suures ulatuses, kui see neile on võimalik. Nagu selgub nõupidamise lõppdokumendist, väljendasid piiskopid oma nõusolekut paavsti ja Rooma kuuriat nendes raskustes aidata.

Käesoleva aasta 12. mail tähistatakse katoliku kirikus 25. korda infopäeva. See on ainuke igaastane kindla teemaga päev, mille seadis sisse Vatikani II kirikukogu. Vastavas dokumendis on märges, et kiriku infoteenistuse finantseerimiseks vajalikud summad peavad vähemalt osaliselt tulema sellel päeval korraldatavatest korjandustest. Katoliku kiriku infoteenistuse mõtteks on vahendada kogu maailmale teavet kiriku kohta, ning kõigi katoliiklaste huvides on, et see info leviks muutumata kujul ja oleks konkurentsivõimeline teiste agentuuride poolt vahendatavaga.

Ainuke katoliku piiskop, kellele Vatikan on andnud loa olla riigi presidendi ametis, asub aasta kestnud võimuloleku järel taas ainult oma piiskopikohuseid täitma. Cotonou peapiiskop Isidore de Souza lõpetas Ülestõusmispühade järgsel nädalal töö oma kodumaa presidendina, andes selle ameti üle tsiviilisikule.

Kuigi rooma kiriku seadus keelab vaimulikel osaleda aktiivselt poliitikas, teigi paavst erandi mainitud piiskopile, kes keerulises poliitilises olukorras oli ainsa erapooletu isikuna vastuvõetav kõigile omavahel sõdivatele rahvusrühmadele. Benini Vabariigi elanikkonnast kuulub ainult 15 % katoliku kirikusse.

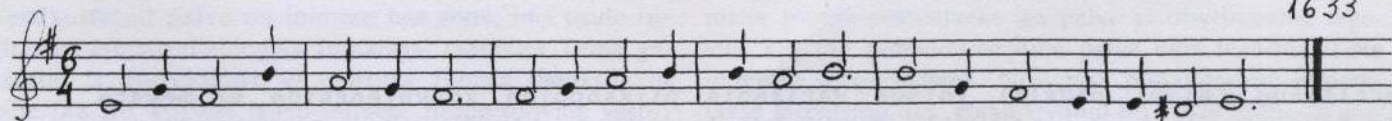
Aprilli alguses avaldasid Hispaania katoliku piiskopid ühisdokumendi nime all «Sada küsimust ja sada vastust», mis tuletab meelde, et kiriku moraliõpetus on ikka veel jõus. Selle dokumendi järgi toob abort või muul viisil raseduse katkestamise osalemine kaasa erandliku kirikliku karistuse - sakramentide osadusest väljaheitmise, kõigile selles osalenuile. Rõhuasetus näib olevat sellel, et riigi valitsusel on ainult kohustus kaitsta inimelu, selle katkestamiseks pole aga neile keegi andnud õigust. Mainitud dokumendi niisugust alatooni peavad vaatlejad kiriku panuseks praegu Hispaanias toimuvasse tulisesse vaidlusesse abordi lubatavuse üle.

Kiievi moskvameelne metropoliit Filaret on teatanud, et dialoog katoliku kiriku ja õigeusu kiriku vahel saab jätkuda alles pärast nende probleemide lahendamist, mis on tekkinud paljude õigeusu koguduste üleminekuga katoliku kirikusse kuuluvate uniaatide poole. Metropoliidi andmeil on tänaseks 1500 kogudust muutunud uniaatideks ning 1000 kogudust lahkunud ülemaailmselt tunnustatud ukraina õigeusu kirikusse, mis kuulub Konstantinoopoli patriarhi jurisdiktsiooni. Moskva patriarhiale allub veel 500 kogudust, kuid nendestki kaaluvat 150 siirdumist kas katoliku või ukraina õigeusu kirikuisse.

Rooma-katoliku kiriku pühakukskuulutamise kongregatsioonist teatati, et Hispaania kuninganna Isabella õndsakskiitmist käsitlev protsess on seisma pandud. Ametliku põhjusena on nimetatud, et protsess vajab lisateavet. Arvatakse et peamiseks põhjuseks on siiski protestid, mida arvukad juutide ühendused selle protsessi vastu on esitanud, sest Isabella valitsusajal (1451-1504) sunniti juute ja islamiusulisi kas katoliiklasteks saama või maalt lahkuma.

# Veni Sancte Spiritus

1633



Ve-ni Sanc-te Spi-ri-tus, et e-mit-te cae-li-tus, lu-cis tu-ae ra-di-um.  
Pü-ha Vai-mu vä-ge-vus, süü-ta o-ma sü-ga-vus, kir-kus mei-le sä-ra-ma.

Veni Sancte Spiritus,  
Et emitte caelitus  
Lucis tuae radium.

Püha Vaimu vägevus,  
süüta oma sügavus,  
kirkus meile särama.

Veni pater pauperum,  
Veni dator munerum,  
Veni lumen cordium.

Tule vaeseid aitama,  
vaimuvalgust jagama,  
valvama meid õpeta.

Consolator optime,  
Dulcis hospes animae,  
Dulce refrigerium.

Oled parim lohutus,  
õnnis hingekülastus -  
vaim meis üles ärata.

In labore requies,  
In aestu temperies,  
In fletu solatium.

Mures oled leevendus,  
kuumal päeval jahedus -  
silmist pisar kuivata.

O lux beatissima,  
Reple cordis intima  
Tuorum fidelium.

Ustavate südamed,  
hinge aimamatud teed  
täida oma armuga.

Sine tuo numine,  
Nihil est in homine,  
Nihil est innoxium.

Muidu kõik on mõttetu,  
patune ja sisutu,  
kui Sa meid ei juhata.

Lava quod est sordidum,  
Riga quod est aridum,  
Sana quod est saucium.

Puhtaks tee, mis rikutud,  
jooda põuast piinatud,  
hingehaavad paranda.

Flecte quod est rigidum,  
Fove quod est frigidum,  
Rege quod est devium.

Meie kõrkust painuta,  
kalkus üles sulata,  
valest aita hoiduda.

Da tuis fidelibus,  
In te confidentibus,  
Sacrum septenarium.

Rohket heldust osuta,  
usulootust sisenda  
oma seitsme anniga.

Da virtutis meritum,  
Da salutis exitum,  
Da perenne gaudium.

Anna vooruslikkust Sa,  
surmatunniks valmista,  
lase õndsust pälvida.

Amen. Alleluia.

Aamen. Halleluuja.

*Stephan Langron (XIII saj.)*

*tõlkis isa Rein Õunapuu*

Esikaanel: Usk võidab uskmatuse. Niederhaslachi kirik, vitraazh 1360-1370.

Katoliku Kiriku väljaanne  
Toimetaja preester Rein Õunapuu  
Tehniline toimetaja Pentti Laukama, KATT  
Toimetuse aadress: 200001 TALLINN  
Vene tn 18, tel 446367